

Hoe ver ga je mee?

Christus Triumfatorkerk, zondag 27 september 2020

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: Daniël 1: 1-21

Komen

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aanvangslied 'Wij moeten goden zingen' (Lied 713: 1, 2 en 5 allen)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 126a 'Als God ons thuisbrengt uit onze ballingschap' (Lied 126a)

- Kyriëgebed

God van alle mensen,
als u ziet al het onmenselijk geweld
dat ieder stukje levensvreugde vernietigt
en het leven van uw mensen verwoest,
wees dan daar met uw ontferming

als u ziet dat uw mensen bekneld worden
door kwade machten, door ziekte of eenzaamheid,
nauwelijks adem voelen, dreigen te verdrinken
in angst en onmacht,
wees dan daar met uw liefde

als u ziet dat wij mensen
uw schepping verwaarlozen
geen waarde hechten aan het leven van dieren of planten
de zee en lucht vervuilen
wees dan daar met uw Geest om ons te bekeren

ontferm u zo over uw schepping
ontferm u zo over uw mensen
wees aanwezig ontbreek ons niet!
Ontferm u over ons, Amen

- Glorialied: 'Zoekend naar licht' (Lied 1005: 1 en 5) (allen)

Woord

- Met de kinderen

Gebed

Gesprek Bang zijn

Lied: 'Je hoeft niet bang te zijn' (Hemelhoog 430)

- Schriftlezing: Daniël 1: 1-21 (Annelies)
- Lied: 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons' (Lied: 992) (solo)
- Preek

Het Bijbelboek Daniël is een vreemd boek.

In vele opzichten.

En daarom wordt dit ook een wat vreemde preek. Eerst leg ik wat uit over de tijd waarin het boek speelt en over de tijd waarin het boek geschreven is, en pas langzaam wordt het een normale preek

Het speelt zich af aan het hof van koning Nebukadnezar vóór de Babylonische ballingschap. Het derde regeringsjaar van koning Jojakim van Juda zo lezen we, dat is in het jaar 605 voor Christus. De echte ballingschap, waarop grote delen van het volk van Juda werden weggevoerd naar Babel en waarin de tempel in Jeruzalem werd verwoest moet nog komen. Dat begint in 587 voor Christus.

Maar het rommelde al een hele tijd in het Midden-Oosten – ja, ook toen al.

In 605 voor Chr. had koning Nebukadnezar van Babylonië net Egypte veroverd en van het kleine koninkrijkje Juda een vazalstaat gemaakt. Koning Jojakim van Juda moest dansen naar de pijpen van de Babylonische vorst.

Maar dat deed hij niet. Hij deed vooral wat goed was in zijn eigen ogen. En dus belegerde en veroverde de legers van Nebukadnezar de stad Jeruzalem. En met succes. Jojakim werd afgezet. Er werden tempelschatten geroofd als genoegdoening. Jojakim werd terecht gewezen en er werden Judese edellieden meegevoerd naar Babel. De elitaire top van Juda werd afgeroomd, om te voorkomen dat ze weer in opstand zouden komen tegen de grote koning Nebukadnezar.

Zo kwamen Daniël met zijn vrienden Chananja, Misaël en Azarja in Babel terecht, aan het hof van koning Nebukadnezar.

Dat is de aanleiding voor het boek Daniël. Hoe vergaat het gelovige, vrome joden in een ander land, in een andere cultuur, met een andere overheersende godsdienst. Houden ze zich staande, en zo ja: hoe dan?

Ik zei het boek Daniël is een vreemd boek.

Dat komt vooral om de tijd waarin dit boek is geschreven en dat steeds door het verhaal heen klinkt. De schrijvers van het boekje hebben er een duidelijke bedoeling mee. Het is geen objectieve geschiedschrijving – als dat al bestaat – het is een verhaal met een boodschap. Dit boekje is namelijk geschreven in een andere tijd. 4,5 eeuw later. Ergens tussen 167 en 164 voor Christus. In de tijd van de Makkabeeën. Ook toen was Israël bezet, deze keer door de Grieken. En die onteerden de tempel. In het heilige der heiligen stond een beeld van de Griekse oppergod Zeus. De joden werden getiranniseerd. De joodse godsdienst dreigt verloren te gaan en vergeten te worden. De joden vergrieksen om te overleven. Zeker de elitaire bovenlaag van het joodse volk. Wie durft er nog vast te houden aan de Tora? Dat is de vraag die boven die tijd hand.

En dat is de vraag die daarom de leidraad is voor het boek Daniël.

Kan dat? Kan je in een vreemd land, geleid door een vreemde koning, kan je dan volgens de geboden van de joodse godsdienst leven?

Het verhaal van de ballingen in Babel was bijna vijf eeuwen later razend actueel voor de joden die het uit moesten houden onder het terreurbewind van de Griekse koning Antiochus. Het deed de schrijver van het boek Daniël denken aan een andere tiran. Koning Nebukadnezar van Babylonië.

En zo lopen er dus steeds twee lijnen door elkaar in het boek. Het is geschreven met een bedoeling – voor andere mensen, in een andere tijd. En dat helpt ook ons, om het te interpreteren in onze eigen tijd.

Een vreemd boek Daniël – zei ik. Niet alleen door deze dubbele laag – want dat komt vaker voor bij Bijbelboeken. Het komt ook door de grootste en ingewikkelde visioenen in het tweede deel van het boek. Veel minder bekend dan de verhalen uit het eerste deel. Die gaan over de droom van Nebukadnezar en Daniël in de leeuwenkuil. De samenstellers van de Bijbel hebben ook met het boek geworsteld. Bij ons zit het boekje bij de twaalf kleine profeten achterin het oude Testament. Je moet altijd even zoeken als je daaruit wilt lezen. In de joodse bijbel – de TeNaCh, zult u in deze profetenrij helemaal tevergeefs zoeken naar dit boekje. Het staat daar niet tussen de profeten, maar in de rubriek 'Geschriften' na het boekje Esther, dat natuurlijk een soortgelijk verhaal biedt. Eigenlijk is voor de joodse indeling mee te zeggen.

Een vreemd boekje dus Daniel.

We gaan er de komende drie weken uit lezen.

Maar wat een actueel boekje! Zo blijkt vandaag. Want waar gaat het over – juist ook in het eerst hoofdstuk: over die belangrijke vraag. (1) Hoe houd je je staande als gelovige in een wereld die niets van jouw geloof begrijpt en er ook eigenlijk niets van wil weten.

Het geloof wordt te grabbel gegooid. Onteerd door de Babyloniërs. De heiligste voorwerpen uit de tempel worden uit de tempel ontvreemd. Het zullen vaten en schalen of zo geweest zijn. Ze worden naar Babel gebracht en daar ontheiligd doordat ze nu dienst gaan doen in de tempel van een andere god.

Zo zit er nog een vraag in deze verhalen. God zelf wordt uitgedaagd. De onderliggende vraag is: (2) wie heeft de werkelijke macht. Bij de God van Babel die de mooiste tempels heeft en duizenden priesters? De God die Nebukadnezar heeft groot gemaakt? Of bij de God van Israël, een verslagen God, die nu in ballingschap mee wordt gevoerd naar het verre Babel. Die wordt verzwegen en in het duister wordt vereerd, fluisterend binnenskamers door schuwe vreemdelingen.

Met die vragen zet het verhaal in. Hoe doen we dat: geloven in een ongelovige omgeving?

En kijk wat er gebeurt. Vier mannen worden ten tonele gevoerd. Het neusje van de zalm. Daniel, Chanaja, Misael; en Azarja. Jonge mannen zonder lichamelijke gebreken, aantrekkelijk om te zien, rijk aan kennis, ontwikkeld en met een scherp verstand. Deze joodse mannen gaan de taal en de cultuur, de geschriften leren van de Babyloniërs. Een driejarige integratiecursus. Met als doel? Assimileren. Opgaan in de Babylonische samenleving, zodat ze zich geen Jood meer zouden voelen en dus geen bedreiging meer zouden vormen voor de wereldrijk van de Babyloniërs. Zelfs hun namen worden veranderd. Hun namen zijn alle vier een geloofsbelijdenis in de God van Israël. Daniël betekent: God is rechter en Chanaja: de Heer is genadig en Misael: God geeft redding, en tenslotte Azarja: de Heer helpt je. Deze namen worden weggepoetst. Gods naam mag hier niet meer klinken zo lijkt het. Gods naam gaat ondergronds en ze krijgen heidense namen: Belsassar bijvoorbeeld naar de Babylonische God Bel.

En ze stemmen toe, Daniël en zijn vrienden. Als ze al een keus hebben. Ze volgende integratiecursus. Ze laten zich aanspreken met heidense namen. Je naam kwijt raken. Dat gaat heel ver. Dat staat gelijk aan je identiteit verliezen. Namen in de bijbel geven ook je bestemming aan. Ze geven richting aan je leven.

Is er dan helemaal geen (3) grens aan het je aanpassen? Aan het assimileren?

Ja! Zegt dit boek Daniel. En zo wordt het toch profetisch. De grens wordt hier gelegd bij de joodse spijswetten. *Tot hier en niet verder*, zegt Daniël en hij geeft aan dat ze niet van de tafel van de koning kunnen eten. Dat is niet koosjer. Geef ons maar alleen groente. Als je alleen groente eet kan het vlees niet vermengt worden met zuivel en wordt de ingewikkelde joodse keuken op een eenvoudige manier omzeild.

Het is niet helemaal duidelijk waarom nu juist de spijswetten voor Daniël zo heilig zijn dat hij juist daaraan wil vasthouden. Je bent wat je eet, zeggen ze wel eens. Duidelijk is in ieder geval dat hij hiermee zijn identiteit als gelovige jood overeind houdt, midden in een totaal vreemde cultuur. Ondanks de nieuwe naam, ondanks de verplichte onderdompeling in de Babylonische taal en cultuur.

En daar gaat het vandaag om. *Blijf wie je bent*.

En ze varen er wel bij. Ze zien er goed uit en deze vier joodse mannen blijken in alles beter dan hun buitenlandse lotgenoten.

Het is geen oproep je totaal af te zonderen van de samenleving. Het boek Daniël.

Je hoeft niet het klooster in te gaan, of te worden als de Amish – totaal afzijdig van de samenleving waarin je leeft. Het is eerder een oproep om òp te gaan in de samenleving. Om erin mee te gaan. Om te wedijveren met niet-christelijke collega's, vrienden, stadgenoten. Pas je aan, in taal, in kleding, zelfs je naam. Gebruik je verstand en je talenten en zet ze in voor de samenleving waarin je leeft. Geen probleem, - zo zegt het boek Daniel. Probeer juist boven jezelf en anderen uit te stijgen, probeer hoger op te komen en ontwikkel waar je goed in bent. Je mag best uitblinken, en opvallen.

Daniel en zijn vrienden deden het – zo goed dat het hen later in problemen zal brengen. Maar en daar komt de kern van het verhaal: voor Daniel en zijn vrienden, voor de joden tijdens de Griekse overheersing, voor ons in een geseclariseerde wereld: Wéét hoe ver je meegaat. Denk goed na over je grens. Kies waar jij voor staat, waar jij in gelooft.

Bedenk het van te voren. En houd je eraan vast. Het helpt je bij het vinden van je eigen identiteit. Het helpt bij het vasthouden van je geloof.

En wát je kiest? Misschien is dat nog niet eens het belangrijkste. Áls je maar wat kiest.

- Op zondagmorgen ga ik naar de kerk. Dat heb ik nodig. Dat helpt me bij het wekelijks beoefenen van mijn geloof. De regelmaat, de liturgie. Wat ik hoor in de dienst en de ontmoeting erna. Dat kan ik niet opgeven, dat bepaalt wie ik ben. Zo iets.

En dan is het de opgave in deze tijden om dat vol te houden. Om je aan te passen aan de dreiging van het Covid 19 virus en de veranderende kerkdiensten, om ondanks alles voor jezelf te bepalen: wat er ook gebeurt: zondag om 10.00 uur zit ik achter mijn tablet. Dat maakt voor mij de zondag.

Zo iets. Kies iets dat jou helpt of stimuleert om met geloven bezig te zijn.

- Met wie ik ook ben of eet. Ik zal altijd even een moment stilte vragen voor de maaltijd. Om me bewust te zijn van de gaven die me toevallen.
- Of: hoe vaak mijn vrienden ook vloeken of ziektes roepen. Ik zal dat nooit doen. Ik kan dat niet. Hoe makkelijk het ook is om mee te doen. En een stopwoord te gebruiken. Ik begrijp niet alles van God, maar dat hij er is dat geloof ik, en daarom spreek ik eerbiedig over Hem.
- Of nog meer passend bij dit verhaal; Ik ken twee vrouwen die oprichter zijn van de *Vegan Church* en voor hun geloof is het belangrijk om geen vlees en andere dierlijke producten te eten. Zij eren daarmee de schepping. Het helpt hen bewust te zijn van hun christelijke identiteit. Van de Schepper waarin ze geloven. En het blijkt ook nog koosjer te zijn!

Het gaat er niet om wat u, wat jij kiest.

Het gaat erom dat je wat kiest. Dit is wie ik ben. Dit hoort bij mijn geloof.

Het voorkomt dat je langzaam je eigen identiteit, dat je langzaam je eigen geloof verliest.

En daarmee ook je houvast.

Je houvast in de God van Daniel.

Je houvast in de God van Israël, de vader van Jezus Christus. Amen.

- Muzikaal intermezzo
- Overlijdensafkondiging
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Digitale collecte
 1. PKN - Verlangen naar Vrede (NL65 INGB 0001 7687 12 t.n.v. Diaconie Wijkgem. Bezuidenhout o.v.v. Collecte Vredeswerk)
 2. . Christus Triumfatorkerk (NL52 INGB 0005 1440 61, t.n.v. St. Chr. Triumfatorkerk)

Gaan

- Slotlied 'Looft de heer, al wat gemaakt heeft' (Tussentijds 55: 1 en 4) (allen)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"
- Orgelspel